

133.

1643.

*Programma Inscriptio ad disert. facultat. Academical.
de alijs Poetis & quoniam Salomon fratris Oratio.*

ELOQUENTIÆ
POETICÆ
&
ORATORIÆ
ÆSTIMATORIBUS
PP

*M. JOHANNES BREVERUS,
ISLEBIENSIS.*

*Riga excudebat GERHARDUS SCHRÖDER,
ANNO 1643.*

Inv.

630.415

01

FRANCISCUS BENCIUS,

Orat. VII. De laud. Poëtica.

Antiquissimam cum dico, ne ipsam quidem excipio
Rhetoricen, quam viri sapientissimi rerumq; gesta-
rum peritissimi serò tandem, & ex Poëtica, ad cuius se-
imitationem similitudinemq; conformasset, effloruisse
tradiderunt: sic tamen, ut cum sublimem illam equo
vehi intelligeret, satis sibi haberet, si eam pedibus quo-
quo modo sequeretur.

Destinacione igitur cœlesti, & magnificâ Senatus nostri autoritate docenda hic utriusq; Eloquentia officio admotus sequenti Martis die, cum D^Eo, ex recepta consuetudinis prescripto, Dissertacionem præmittam de nonnullis opibus, quas in superandis feliciter hominum animis Poëtica Oratoria subministrat. Et hac quidem, cum penitus paulò introspicere libuit, babere mihi quoddam bellici apparatus instar semper est visa; illius præsertim, qui in obſidētib⁹ civitatib⁹ adorari consuevit. Cum enim uniuscujusq; auditoris animum ita obſidere oporteat, ut ad offerendum deditionis offensum ex voto compellatur, omnis hac & aggrēgio & impugnatio partim explicatā enthymematum rhetoris corum pugnā; partim occulto aditu & per tectos affectionum cuniculos, instruenda est. Idcirco partitur ipsa suam aciem, & postquam satis uberem argumentorum copiam judiciosa mentis indagine locis suis excivit, ne sine ordine turbata fatiscant omnia, in ratiōnum aptā quadam concinitudine se excipientium disposiſione prudentiam suam exercet, tamq; ad redundendos contravenientis sententia aculeos, quam suos inferendos spe consequenda victoria viam emunit.

in ejusmodi quidem pugnandi genere delicate-
iam verborum compositionem non adeo curat Oratoria,
satis sibi robustos rerum nervos existimans, quibus in
mediocri elegantia habitu propositum expeditioni sua fi-
nem consequatur. Ubi vero arcanis itineribus audienc-
tis animum tentat, curatiorem omnino & subtiliorem
conatum alhibeat oportet; excusisq; passim omnibus
sua vitatum myrothecijs studiosè conquirere, que inter
reciprocos delectationis & motuum nexus abhuc vacil-
lantem pervincant. Ita enim natura sapiens aptavit
nostrarum mentium indolem, ut selectis dicendi modu-
lis decoratam orationem facilis admittat, quam incon-
ditè propositas rerum imagines, cum horridior sermonis
cultus mox in aure, cœs propyleo quodam, offendat. A-
mabilibus itaq; dictionibus opus suum expolit, & in spe-
culis subinde posita, ad penetrabiles affectuum animi me-
atus attendit, ut, assumta illorum specie ne cogitanti qui-
dem artificiosè imponens, de superato viriliter triumfet.
Quamvis neutrum sine auxiliaribus copiis & vario quo-
dam armorum comitatu, qua à sanctiore & augustiore
Eloquentia (ita Quintilianus Poëticam nominat,) no-
stra hæc, sive alumna ejus, sive amula, mutuatur. Sicut
enim in universum Oratoria formatrix meritissimo ju-
re dicitur Eruditio, una olim cum ipsa facultas, qua si-
ne vapor tantum est, articulato sono formatus in aëre:
ita princeps Eruditionis pars, Poëtica, ex ditissimo ar-
ma;

mamentario suo victoriam Oratoris, sive conspicua sit
formanda acies, sive agendum per insidias, plurimum
adjuvat. Quam enim inter praecipua inventionis capi-
ta numerant, vivam rerum quasi oculis subjectarum
expressionem, ipsius est donarium, prout graviter censem
praeox ingeniorum miraculum, Hermogenes: quam plu-
rium materiarum congeriem necessariam penitus autu-
mant, pleno horreo erogat Poëtica; cuius divina in
fabulis fictio non illud est, quod esse sibi nugatores qui-
dam, crudita antiquitatis nescii, imaginantur. Hac ve-
rò sub insidiosis ejusmodi deliciis omnia solidioris sapi-
entia & civilitatis praecepta, velut amoenam ad virtu-
tem viam, proposuit, ut nullam penè scientiarum partem
reperire liceat, in qua insigniter elaboranda se non exi-
mios præstiterint Poëta, sub unius nonnunquam efficta
persona velatio totam disciplinam exhibentes. Sanè,
quod elegantiissimis etiam floribus & fructibus accedit,
ut minuta iis sapiuscule innascantur animalia, qua pro-
missu & indiscreto ferme colore incautis graviter of-
ficiunt: id ipsum quoq; (quid diffitear?) factum Po-
ëtica; imò plerisq; ne dicam omnibus cum ea disciplinis,
ut socia hinc inde virtutibus vitia, ipsaq; affinitatis spe-
cie nocentiora, succreverint, qua luctuosa toties ingen-
iorum funera ediderunt. Solam autem iden sub mali-
gnis quorundam dentium collisionibus vapulare Poëti-
cen? Solam publicis scholarum catbedris solenni etiam

suffragio ejici? solam censeri indignam, cui adjuvanda pr
oratoria honor concedatur? Si priorum abhuc tempora
rum ruditas imperium administraret in studia: si super-
ciliosa scholasticalium ineptiarum Synodus ferendis de re ta
literaria decretis etiamnum prasideret, facilis multaren-
tur exilio & Poëtica eloquentia & Oratoria. Sed no-
strum hoc longè supra priorum barbariem evectum se-
culum aliter judicat, cum antiqua veritate; cujus bac
vox est constantissima, non minus basce sorores discipli-
nas ex studiorum circulo, quam solem ē mundo: nec fe-
licius cultum poëticum à vegetriore Oratoria, quam sa-
nitatem à valido corpore, expelli posse aut dijungi. Quo-
cunq; enim in hac circumtuleris animi aciem, omnia
ornamenta, omnes à Poëtica delicias profectas videbis.
Universa troporum tractatio, necessarium varianda o-
rationis condimentum, peculii est poëtici: tota figura-
rum structura, præcipuum occupandorum animorum or-
ganon, peculii est poëtici: omnis decora majestatis
pompa, quā in obsequium non dicit Orator, sed trahit
propemodum omnia, peculii est poëtici. Quid dicam de
accurato verborum delectu, de multijugis sua vitatum
illecebris; de judicio inveniendi acumine; de idoneo
numeri oratoris usu; de lepidissima amoeni decoris Ve-
nere? peculii ea sunt poëticas. Nisi quis, nec sine gravi
forsitan ratione, superiorem tum Poëticā, tum Oratoriā
Eloquentiam nobis constitutat, & in modum discipline

pro-

la proponat, que, tantorum utiq; bonorum communis Domi-
na, utriq;, quod distincta cuiusq; requisiverit conditio,
prudenter dispenset. Verum, quia in hoc nondum occupa-
re tam habuerunt diligentiam suam famosiores nostrorum
superiorumq; temporum scriptores, omnia cum ipsis Poë-
tica accepta referat Oratoria, quam apud Gracos à Cad-
mo primum Milesio & Argivo Acusilao: apud Roma-
nes verò tardius, diu post illam demum, excutam, & o-
mnia, qua hanc non dedecebant, aut peculiarem styli sin-
ceritatem non fermentabant, ex amplissimo ejus promptu-
ario petita esse, una est veritatis & antistitum hujus
sententia. Nec citra horum suffragia judicatum de-
Poëtica existimemus à Melanchtone, licet magis con-
fiderter, quam verè judicatum videatur nonnullis homi-
nibus, qui, ut agroti stupore sensus in ciborum sapore plus
satis falluntur; congenitā mentis stupiditate præpediti,
nativam rerum indelem assimilare nequeunt. Ita ergo
alicubi infit laudatissimus Humanitatis instaurator:
Haud scio, an de literis omnibus actum sit, ubi poëtice
fastidiri caperit. Quare & Romanis temporibus poë-
tica contemptum incredibilis inscitia rerum omnium
infantiaq; secuta est. Nec video ego conservari posse quic-
quid illud est elegantia, quod hoc seculo resoruit, nisi
exercendo stylo carmen juventus meditetur. Namirum, si
quis consummatam Eloquentia laudem studiosius appetet,
non unam tantummoda ejus partem complectatur animo,
sed

sed omnes: ne aliquando sub anteacti laboris pénitenti
periculum sibi conciliet, cum elegantissima Triga arbitro
Paride, postquam, neglectis Deabus prastantioribus, u
nam amoris Deam inconsideratius elegit. Quod si de o
pibus ab Eloquentia Oratoria ex Poëtices sacrario petiti
audire testem placuerit, ex plurimis hac vice sisto incom
parabilem, post Tullium, dicendi docendiq; Magistrum
Fab. Quintilianum, qui libri decimi Institutionum Ora
toriarum cap. primo ita loquitur: Plurimum dicit Ora
tori conferre Theophrastus lectionem Poëtarum: mul
tiq; ejus judicium sequuntur, neq; id immerito. Namq;
ab iis & in rebus spiritus, & in verbis sublimitas, & in af
fectibus motus omnis, & in personis decor peritur
Ad qua verba cum statuto superius die horâ nona
nonnihil in Collegio nostro commentaturus sim, o
mnes Eloquentia estimatores, cuiuscunq; dignitatis fue
rint atq; ordinis, et, quâ decet, observantia ē studio in
vitatos velim atq; exoratos, ut gratiosâ suâ ē honorifica
præsentia honestare dignentur dissertationem meam, cer
to sibi penitus persuadentes, me vicissim omnes dicatissi
mi animi conatus intensurum, ut qualiacunq; studia mea
Regie huic metropoli ē universis dudum debita, singu
lis à me posthac, in suscepta provincia literarza, solliciti
approbentur. Dab. ex Museo meo Rigenſi, d. 6. Iulij
Anno 1643.

286 (10) 900

8

R 14583

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0313016049 12338

191